

ადგილობრივი წარმოების ხელშეწყობის სახელმწიფო პოლიტიკა საქართველოში

თამარ ლომიძე, თამთა უტნელიშვილი
სტუ-ს დოქტორანტები

STATE POLICY ON SUPPORTING LOCAL INDUSTRY IN GEORGIA

Tamar Lomidze, Tamta Utnelishvili,
Doctoral student Of GTU

SUMMARY

The work deals with the state policy on supporting local industry, with special emphasis on the developing country such as Georgia. In order to properly plan economic development, it is essential to know and subsequently analyze what are the state policies regarding support of local industries. At the same time, it is vital to improve state assistance towards local industries, by using government programs such as Enterprise Georgia and APMA.

keywords: importance of local industries, promotion of local industries, state policy on local industries.

საკვანძო სიტყვები: ადგილობრივი წარმოების მნიშვნელობა, ადგილობრივი წარმოების ხელშეწყობა, ადგილობრივი წარმოების სახელმწიფო პოლიტიკა.

ძირითადი ტექსტი:

1. ადგილობრივი წარმოების მნიშვნელობა

ქვეყნის ეკონომიკური პოლიტიკის ერთ-ერთი უმთავრესი მიზანი მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარებაა.

სამეწარმეო პირობების შექმნას და მეწარმეთა ინტერესების დაცვას, ხელი უნდა შეუწყოს სახელმწიფოს ეკონომიკურმა პოლიტიკამ, რომელიც გულისხმობს სწორი სამეწარმეო პოლიტიკის გატარებას.

სასოფლო-სამეურნეო წარმოება, მთლიანად დაფუძნებულია მცირე და საშუალო ზომის მეწარმეობაზე.

მამუკა ბახტაძის განცხადებით: “ადგილობრივი წარმოების ხელშეწყობის მიზნით, დაწესდა დამატებითი შეღავათები, რაც მნიშვნელოვანი მასტიმულირებელი ფაქტორი იქმნება ქართული პროდუქციის წარმოებისათვის.

პრემიერ მინისტრი ყურადღებას ამახვილებს ფარმაციის სფეროზე, სადაც დღეის მდგომარეობით ფარმაციის იმპორტიორები იხდიან უფრო ნაკლებ გადასახადს, ვიდრე ადგილობრივი მწარმოებლები, რაც სრულებით მიუღებელია, მით უმეტეს, როდესაც შეხება ფარმაციას და წამლებს.

კვლევების მიხედვით, ნათლად ჩანს, რომ მოსახ-

ლეობის დიდი ხარჯის ნაწილი სწორედ წამლების შესყიდვაზე მიდის. აქედან გამომდინარე, პრემიერ მინისტრის შეთავაზება, გულისხმობს წარმოების გათავისუფლებას დღგ-ს გადასახადიდან, რაც გულისხმობს, თანაბარი პირობების შექმნას, რათა გასწიონ კონკურენცია და მოიზიდონ დამატებითი ინვესტიციები.

მოწინავე უცხოური გამოცდილებიდან გამომდინარე, მეწარმეობის მხარდასაჭერად შეიძლება გამოყენებული იქნეს, ისეთი ეფექტიანი მექანიზმი, როგორიცაა ბიზნეს-ინკუბატორები. ეს უკანასკნელი, ხელს უწყობს ინდივიდუალური ინიციატივების გამოვლინებას და მეცნიერულ-ტექნოლოგიური პროგრესის მიღწევათა სწრაფად დაწერგვას. ბიზნეს-ინკუბატორი, არის სპეციალური ტერიტორია, სადაც თავმოყრილია ახალი საწარმოები. ისინი სარგებლობენ ადგილობრივი ინფრასტრუქტურითა და აუცილებელი მომსახურებით.

ბიზნესის წარმატებით განვითარების შესაძლებლობას ძალიან დიდი ზომით განსაზღვრავს ბიზნესმენთა და მეწარმეთა განათლების დონე, პროფესიონალიზმი და კვალიფიკაცია. სოფლიო გამოცდილება გვიჩვენებს, რომ ყოველივე ამის მიღწევა არის რთული პროცესი, რომელიც დიდი დროის, ძალისხმევას და სერიოზული კაპიტალდაბანდებების განხორციელებას მოითხოვს.

მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარების სახელმწიფო მხარდაჭერის პრიორიტეტულ მიმართულებად მიიჩნევა: საგადასახადო შეღავათები, დოტაციები, შეღავათიანი საბანკო კრედიტები, მეწარმეობის განვითარების პროგრამების შემუშავება და რეალიზაცია, ასევე კანონმდებლობის მიღება და მისი დაცვა.

საზღვარგარეთის ქვეყნების გამოცდილება ცხადყოფს, რომ მცირე მეწარმეობა საბაზრო ეკონომიკის ერთ-ერთი პერსპექტიული მიმართულება და ეკონომიკის მამოძრავებელი ძალაა, რასაც განაპირობებს პროდუქტის ახალი სახეების შექმნა.

საექსპორტო პროცედურების შედარებით სიმარტივემ, მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციის წევრობამ და ევროპის სამეზობლო პოლიტიკამ შექმნა მცირე და საშუალო ბიზნესის საექსპორტო საქმიანობაში მონაწილეობის პირობები. ამის კარგი მაგალითია, ლვინის და თხილის წარმოება და მისი ევროკავშირის ბაზარზე რეალიზაცია.

მეწარმეობის განვითარების ეკონომიკური პოლიტიკა მიმართული უნდა იყოს სამეწარმეო აზ-

როვნების იდეების მიწოდების სტიმულირებისაკენ. აქ იგულისხმება, ეკონომიკაში სამენარმეო აზროვნების ამაღლება, მომავალში რისკისადმი მზადყოფნის მქონე ინდივიდთა რიცხოვნობის გაზრდა.

სამოქალაქო საზოგადოების საბაზრო ინსტიტუტები მჭიდროდ არიან დაკავშირებული ეკონომიკური ურთიერთობის ფორმატთან. საბაზრო ინსტიტუტები ქმნიან ეკონომიკური ურთიერთობების ახალი ტიპის სუბიექტს-დამოუკიდებელ და თავისუფალ ადამიანს, რომელიც მზად არის, იმუშაოს კონკურენციის პირობებში და დაიცვას საკუთარი უფლებების აღნიშნული ინსტიტუტების ფარგლებში.

მსოფლიო ეკონომიკის განვითარება გვიჩვენებს, რომ ეკონომიკური კრიზისის პირობებში მცირე მენარმეობის განვითარების მხარდაჭერაზე ორიენტირებული პოლიტიკა განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია დაბალანსებული ეკონომიკური ზრდის მისაღწევად. საკუთრების სხვადასხვა ფორმაზე აღმოცენებული მცირე საწარმოები საშუალებას იძლევიან გადანეციონ, ისეთი მნიშვნელოვანი სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემები, როგორიცაა პროდუქციისა და მომსახურების წარმოების რეალიზაციის დემონიპოლიზაცია, დამოუკიდებელი საქონელ მწარმოებელთა გამრავლება, წარმოების სტრუქტურის დინამიური ცვლილება სამომხმარებლო მოთხოვნის შესაბამისად.

2. სტატისტიკის მონაცემები

ეკონომიკური თავისუფლება პირველ ყოვლისა, თავისუფალ მენარმეობასთან ასოცირდება. ეს უკანასკნელი მიაწოდებს, რომ მენარმეობის ფორმების

ბის შერჩევა სახელმწიფოს მიერ კი არ უნდა იყოს დეტერმინირებული, არამედ კანონმდებლობის საფუძველზე, ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური თავისებურებებიდან გამომდინარე.

მცირე და საშუალო ბიზნესის როლი საშუალო ფენის ჩამოყალიბებაში უაღრესად მნიშვნელოვანია. ცირე ბიზნესი განხილულია, როგორც მომავალი, სოციალური ორიენტაციის ეკონომიკის უმთავრესი ელემენტი. მის ასეთ როლს განსაზღვრავს, ქვეყნის მეურნეობისათვის ბუნებრივ-საწარმოო თავისებურებანი, არსებული ტრადიციები.

3. ბაზოვნივი და განხორციელებული ამოცანები

ამრიგად, სახელმწიფოს მხრიდან ბიზნესის პირდაპირი მხარდაჭერის ღონისძიებათა ეფექტიანი და ქმედითი სისტემის შექმნა და გამოყენება წარმოადგენს ბიზნესის წარმატებული ფუნქციონირებისა და განვითარების სასიცოცხლოდ აუცილებელ პირობას.

მენარმეობის განვითარების პოლიტიკა შეიძლება მოიცავდეს სხვადასხვა მიზანს, როგორიცაა: რისკების შემცირება, საგადახდო შეღავათები, ახალი ფორმების ფინანსური დახმარებები, სამენარმეო პოტენციალის ზრდა, კონკურენცია, ექსპორტის მხარდაჭერა და სხვა.

საქართველოში მენარმეობის განვითარების შემადგენელ ფაქტორებად მიიჩნევა:

1. მმართველი და მაკონტროლებელი ორგანოების ბიზნესში ზედმეტად ჩარევა.
2. ხელისუფლების მხრიდან ბიზნესის ინტერ-

საქართველოს სოფლის მეურნეობა 2014-2017

	2014	2015	2016	2017
რეგისტრირებულ საწარმოთა რაოდენობა	541289	564549	598947	
სოფლის მეურნეობის პროდუქციის გამოშვება სულ	3387.5	3667.4	3854.0	3921.8
სასოფლო-სამეურნეო საწარ. ჭილი მთლ წარმოებაში (პროც)	187.9	215.7	242.5	240.5
პროდუქციის გამოშვება მლნ. ლარი	26068.6	29993.9	34156.9	
წარმოებისა და რეალიზაციის ხარჯები	46355.8	52861.2	59121.3	
შრომის მწარმოებლურობა	44024	47857	51226	
კაპიტალის მწარმოებლურობა	1124.4	1208.0	1211.4	

წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

ესების დაუცველობა.

3. მაღალი საგადახდო განაკვეთები.
4. ფალსიფიცირებული ან უხარისხო პროდუქციისგან ბაზრის დაუცველობა.
5. კორუფცია სახელმწიფო სტრუქტურებში.
6. ქვეყნის არასტაბილურობა.
7. მაღალი საპროცენტო განაკვეთები.
8. ადგილობრივ ბაზარზე საჭირო სანარმოო ნედლეულის არ არსებობა.

ბოლო წლებში, საქართველოში წარმოების განვითარების კუთხით მნიშვნელოვანი ნაბიჯი გადაიდგა. ამაზე, თუნდაც, რამდენიმე ფაქტი მეტყველებს: მსოფლიო ბანკის კვლევის შედეგების თანახმად, საქართველო ბიზნესის დაწყების სიადვილის მიხედვით 2011 წელს მსოფლიოში მე-8 ადგილზეა, რადგან აქ ეს პროცესი, მხოლოდ სამი საფეხურისაგან შედგება, შესაბამისად, სახელმწიფო უწყებაში რეგისტრაცია, სარეგისტრაციო გადასახადის გადახდა და კორპორატიული საბანკო ანგარიშის გახსნა. სანარმოების რეგისტრაცია საჯარო რეესტრის ეროვნულ სააგენტოში ხდება. ლეგისტრაციაზე უარი შეიძლება სასამართლოში გასაჩივრდეს. ბიზნესის ლიკვიდაციის გადანაცვებილების რეგისტრაციაც, ამავე, სააგენტოში უნდა მოხდეს. კანონი მოითხოვს, რომ ბიზნესის ლიკვიდაციის პროცედურა ასეთი გადანაცვებილების რეგისტრაციიდან ოთხი თვის ვადაში დასრულდეს. საერთაშორისო პოლიტიკის ფართო სპექტრით მკვლევარმა ორგანიზაციამ სანარმოს დახურვის საქართველოში არსებული პროცედურები დაახასიათა, როგორც „შედარებით მარტივი“.

საქართველოს მთავრობა ეკონომიკური განვითარების პროცესში განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებს, მცირე და საშუალო მეწარმეობას და მიზნად ისახავს სამეწარმეო გარემოს შემდგომ სრულყოფას, რაც ხელს შეუწყობს მცირე და საშუალო სანარმოების ზრდას.

მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარების მხარდაჭერა საქართველოს მთავრობის ეკონომიკური პოლიტიკის ერთ-ერთი პრიორიტეტია, რაც ასახულია საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სტრატეგიაში-საქართველო 202 დიდი მნიშვნელობა კერძო სექტორის, მათ შორის მცირე და საშუალო სანარმოების მიერ DCFTA-ის მოთხოვნების დაკმაყოფილება.

მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარების ხელშეწყობისათვის საჭიროა რიგი ღონისძიებების განხორციელება.

საქართველოში მცირე და საშუალო მეწარმეობის პოლიტიკის გაუმჯობესების ძირითადი პრიორიტეტები:

- მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარების სტრატეგია 2016-2020 არის, მთავარი სტრატეგიული დოკუმენტი მცირე და საშუალო მეწარმეობის

შესახებ, პოლიტიკის მხარდაჭერისთვის.

- მცირე და საშუალო მეწარმეთათვის ფინანსებზე ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება.
- სამეწარმეო სწავლების გაუმჯობესება ევროკავშირის პრაქტიკის შესაბამისად.
- ინოვაციური მეწარმეობის წასახალისებლად კონკრეტული მხარდაჭერი ღონისძიებების გატარება.
- ახალი ინსტრუმენტების შემუშავება ექსპორტის ხელშეწყობის მიზნით.

4. ანარმოე საქართველოში

ეკონომიკური პოლიტიკა ქმნის ახალ შესაძლებლობებს ადგილობრივი და უცხოური ინვესტირებისთვის, დაიწყო ან განავითარონ ბიზნესი საქართველოში. ამ პროცესს კი, სჭირდება მთავრობისგან ხელშეწყობა. ისეთი სამთავრობო პროგრამა, როგორიცაა “ანარმოე საქართველოში” წარმოადგენს ხელშეწყობის მაგალითს. პროგრამის კვლევის მიზანია, გამოავლინოს სახელმწიფო პროგრამის “ანარმოე საქართველოში” ინდუსტრიული ნაწილის ფინანსებზე ხელმისაწვდომობისა და ტექნიკური დახმარების კომპონენტების ეფექტიანობა და შეაფასოს აღნიშნული პროგრამის ბენეფიციარების მიერ მიღწეული შედეგები პროექტში ჩართვის შედეგად. სახელმწიფო პროგრამის “ანარმოე საქართველოში” ინდუსტრიული ნაწილის შედეგად შეფასება სხვა მიმართულებებთან ერთად უნდა პასუხობდეს შემდეგ კითხვებს:

ა) რა სარგებელი მიიღო პროგრამაში მონაწილე კომპანიებმა

ბ) როგორი გავლენა ჰქონდა აღნიშნულ პროგრამას ბენეფიციარზე და მთლიანად ეკონომიკაზე.

პროგრამის შუალედური შეფასების შედეგებზე და ანგარიშზე დაყრდნობით სააგენტო ძირითადად ეყრდნობა კომერციული ბანკებისაგან მიღებულ ინფორმაციას, ხოლო 2015-2016 წლებში სააგენტოს მიერ დაქირავებულმა აუდიტორმა ჩაატარა ინტერვიუები სახელმწიფო პროგრამის “ანარმოე საქართველოში” ბენეფიციარების გარკვეულ ჯგუფთან, შემდეგი კითხვების კონტექსტში, თუმცა პროექტის მასშტაბურობიდან გამომდინარე, მონიტორინგისა და შეფასების ეფექტიანობისათვის, სააგენტომ გადამწვია უფრო მასშტაბური კვლევის განხორციელება.

ადგილობრივი წარმოების მიმართ სახელმწიფო დახმარების სტატისტიკა სსიპ “ანარმოე საქართველოში” ფინანსებზე ხელმისაწვდომობის კომპონენტის ფარგლებში 2014 წლიდან ინდუსტრიული და სასტუმროს მიმართულებით სულ მხარდაჭერილია 308 პროექტი, რომელთა ჯამური ინვესტიციის მოცულობა 744 მლნ ლარზე მეტია. საიდანაც, კომერციული ბანკების მიერ დამტკიცებული სესხების მოცულობა აღემატება 438 მლნ ლარს. აღნიშნული პროექტებიტ

სულ შეიქმნა 12,000-ზე მეტი ახალი სამუშაო ადგილი. სტატისტიკა კომპონენტის ჭრილის მიხედვით შემდეგნაირია:

ინდუსტრიული მიმართულებით მხარდაჭერილია 250 პროექტი, რომელთა ჯამური ინვესტიციის მოცულობა შეადგენს 592.4 მლნ ლარს, საიდანაც კომერციული ბანკების მიერ დამტკიცებული სესხების მოცულობა ჯამში შეადგენს 365.4 მლნ ლარს. სულ შეიქმნა 10.500-ზე მეტი ახალი სამუშაო ადგილი.

სასტუმრო ინდუსტრიის მიმართულებით მხარდაჭერილია 58 პროექტი, რომელთა ჯამური ინვესტიციის მოცულობა შეადგენს 152,4 მლნ ლარს. კომერციული ბენკების მიერ დამტკიცებული სესხების მოცულობა ჯამში აღემატება 73 მლნ ლარს. აღნიშნული სასტუმროები შექმნიან 1,700 დამატებით ოჯახს და 1,600 ახალ სამუშაო ადგილს.

„აწარმოე საქართველოში“ – კინოინდუსტრიის განვითარების მხრივ, პროგრამის ფარგლებში სულ გაფორმებულია ხელშეკრულება 16 პროექტის განხორციელების თაობაზე, საიდანა 9 პროექტი დასრულდა და 7 პროექტი მიმდინარეა. საერთო ჯამში საქართველოში განხორციელებული პროექტების ინვესტიცია შეადგენს 30,8 მლნ ლარზე მეტს, ხოლო მთლიანი კვალიფიციური ხარჯების მოცულობა შეადგენს 27,7 მლნ ლარს, პროგრამის ფარგლებ-

ში განხორციელებული პროექტების საშუალებით დასაქმდება 2000-ზე მეტი ადამიანი.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. მონაცემთა ანალიზი. მენარმეობა საქართველოში. სტატისტიკური პუბლიკაცია თბილისი 2017
2. მონაცემთა ანალიზი. მენარმეობა საქართველოში. სტატისტიკური პუბლიკაცია თბილისი 2016
3. მონაცემთა ანალიზი. საქართველოს სოფლის მეურნეობა. სტატისტიკური პუბლიკაცია თბილისი 2018
4. მონაცემთა ანალიზი. საქართველოს სოფლის მეურნეობა. სტატისტიკური პუბლიკაცია თბილისი 2016
5. მაია ჭანია-მენარმეობა-როგორც ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების ამოსავალი. გამომცემლობა „უნივერსალი“ თბილისი 2016
6. საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო „საქართველოს მცირე და საშუალო მენარმეობის განვითარების სტატისტიკა“ 2016-2020
7. საჯარო სამართლის იურიდიული პირი „აწარმოე საქართველოში“ № 1486 წერილი